

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ У ДИСЦИПЛІНІ "ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ"

У статті розглядається педагогічний контроль як дидактичне поняття, який має свої завдання, етапи, функції, види, особливості застосування при оцінюванні навчальних досягнень студентів – майбутніх вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів. у дисципліні "Теорія та методика музичного виховання дітей". Встановлено критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів за параметрами, які включали також оцінку професійно значущих якостей майбутніх фахівців.

Ключові слова: завдання контролю, функції контролю, етапи контролю, види контролю, рейтинговий контроль, критерії оцінювання.

Постановка проблеми. Входження України в освітній та науковий простір Європи, приєднання до Болонського процесу обумовлюють необхідність формування та зміцнення її інтелектуального, культурного, соціального та науково-технічного потенціалу. Процес підвищення якості знань вимагає побудови оновленої системи освіти, де контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів є важливою складовою. Проблема модернізації контролю та оцінювання залишається актуальною в освітньому середовищі і є невід'ємною складовою будь-якої навчальної технології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На всіх етапах розвитку педагогіки вищої школи питаннями контролю та оцінювання навчання опікувались багато дослідників. Психолого-педагогічні аспекти контролю ґрунтовно висвітлені в працях А. Алексюка, Ю. Бабанського, В. Безпалька, А. Дьоміна, І. Лернера, М. Махмутова, В. Оконя, П. Підкасистого, І. Підласого, М. Скаткіна, Д. Сметаніна, Н. Талізної, І. Харламова та ін. Втім вчені поки що не прийшли до загальноприйнятого підходу вирішення цієї проблеми, зокрема, питання контролю та оцінювання навчальних досягнень майбутніх вихователів та музичних керівників у їх музично-педагогічній підготовці не розглядалося у науковій літературі.

Мета статті – окреслення завдань, вимог, функцій, видів, контролю, які становлять методологічну основу організації системи контролю навчальних досягнень студентів при вивченні дисципліни "Теорія та методика музичного виховання дітей".

Виклад основного матеріалу. Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів є важливою складовою навчально-виховного процесу у педагогічному ВНЗ. Контроль у дидактиці вищої школи слід розуміти як педагогічний супровід, спостереження і перевірку успішності навчально-пізнавальної діяльності студентів. Як дидактичне поняття, контроль являє собою сукупність усвідомлених дій, спрямованих на отримання відомостей про рівень опанування студентами програмного матеріалу, оволодіння теоретичними й практичними знаннями, навичками й уміннями, необхідними в процесі виконання завдань професійної діяльності. Процес контролю, здійснюваний викладачем, передбачає декілька етапів: *перевірку, оцінювання, облік.*

Контролюючи навчально-пізнавальну діяльність студентів, викладач спрямовує свої зусилля на вирішення наступних завдань: виявлення якості засвоєння навчального матеріалу, ступеня відповідності отриманих умінь і навичок цілям і завданням навчальної дисципліни; виявлення труднощів у засвоєнні студентами навчальної інформації та типових помилок з метою їх корекції та усунення; визначення ефективності організаційних форм, методів і засобів навчання; діагностування рівня готовності студентів до сприйняття нового матеріалу.

Педагогічний контроль – система перевірки результатів навчання й виховання студентів, виконує наступні функції: *освітню*, що спрямована на покращення особистої дисципліни, розвиток волі, характеру, навичок систематичної самостійної праці; *діагностично-корегуючу*, що сприяє поглибленню, розширенню, удосконаленню знань студентів, уточненню і систематизації навчального матеріалу з предмета; *контролюючу*, яка спрямована на сприяння розвитку психічних процесів особистості – уваги, пам'яті, мислення, інтересів, пізнавальної активності, мовленнєвої культури студентів; *виховну*, що визначає рівень знань, умінь і навичок студентів, їх підготовленості до засвоєння нового матеріалу, виставлення оцінок; *розвивальну* – щодо виявлення знань, умінь і навичок, утруднень, недоліків, неуспішності; забезпечення зворотного зв'язку у різновидах: "студент – викладач" і "студент – студент"; *стимулюючо-мотиваційну*, спрямовану на забезпечення цілеспрямованості в навчанні; *прогностично-*

методичну, стимулюючи студентів до покращення навчальної діяльності, розвитку особистої відповідальності, формування мотивів навчання; *управлінську*, яка стосується як викладача, що отримує досить точні дані для оцінки своєї праці, результатів запровадження своєї методики викладання, шляхів подальшого вдосконалення навчання, так і студентів, оскільки допомагає їм прогнозувати свою навчальну роботу.

Принципи організації контролю й оцінки знань студентів визначаються метою навчально-виховного процесу у ВНЗ, а також об'єктивними закономірностями педагогічного процесу в них. Вони визначають конкретні види, методи, форми її організації, критерії та норми оцінки знань студентів.

Педагогічний контроль традиційно поділяють на три види: попередній контроль (здійснюється з метою виявлення рівня підготовленості студента до сприйняття нового матеріалу); поточний контроль (спрямований на визначення рівня засвоєння студентами певної теми чи декількох взаємопов'язаних тем); заключний контроль (має на меті перевірку рівня засвоєння знань, практичних умінь та навичок студентів за тривалий проміжок часу навчання (семестр, рік, за весь період навчання у ВНЗ) [3]. Виокремлюється ціла низка видів контролю, а саме: *колоквіум* – як сукупність усвідомлених дій, спрямованих на отримання відомостей про рівень опанування окремими студентами, програмного матеріалу; *консультація* – як форма контролю у вигляді бесіди викладача зі студентами з метою виявлення й підвищення рівня їх знань; *залік* – як форма контролю, коли викладач перевіряє конспекти, самостійну роботу, допомагає студентам сформулювати необхідні узагальнення, указує на форми й методи опрацювання науково-методичних джерел; *проект* – як підсумкова форма перевірки результатів засвоєння студентами матеріалу семінарських занять, результатів практики, самостійної роботи; *курсова* – як форма контролю у вигляді певного завдання з визначеними вихідними даними й установленими результатами, що обумовлюють спосіб його вирішення; автомат – як вид роботи, який має на меті застосування отриманих студентами знань при вирішенні конкретного фахового завдання; *диктант* – як спосіб оцінювання, який можливий якщо студент якісно й систематично працював протягом семестру; *підсумковий* – як форма письмового контролю, вправа для засвоєння або перевірки грамотності, що полягає в записуванні тексту, який диктується; *іспит* – як вид контролю, проведення якого здійснюється, як правило, за білетами, затвердженими кафедрою; *тест*, що становить стандартизований комплект завдань щодо певного навчального матеріалу й містить у собі варіанти відповіді; *модульний* – як основний вид контролю, що проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах (модулях).

Критерії оцінки – це ті положення, урахування яких є обов'язковим при виставленні тієї чи іншої оцінки. Норми оцінки – це опис умов, на які має спиратися педагог, виставляючи студентів оцінку. Рейтингова система оцінювання: підсилює роль поточного і підсумкового контролю, робить його систематичним; забезпечує інтегральну оцінку результатів навчання студентів; поєднує кількісні оцінки результативності навчання з якісними показниками навчання студентів; дає змогу враховувати їхні досягнення на кожному етапі оволодіння знаннями, активізує самостійну роботу, зокрема й з навчальною літературою; є зручним при переведенні національної оцінки на шкалу ECTS; сприяє розвитку самоконтролю студентів [1]. Ціль рейтингової системи оцінювання – дати більш об'єктивну інтегральну оцінку рівню успішності студента по конкретній дисципліні. Така система оцінювання є якісно новим рівнем організації оцінювання та контролю навчальної діяльності студентів, в основі якої лежить неперервна індивідуальна робота з кожним студентом протягом усього семестру. При відході від традиційних форм контролю та застосуванні рейтингової системи оцінювання різко зростає роль поточного, заключного та підсумкового контролю. Виділяють декілька типів системи рейтингового контролю роботи студентів: всі результати на етапах поточного, проміжного та підсумкового контролю знань оцінюються в балах і сумується від етапу до етапу, створюючи рейтинг студента; для розрахунків рейтингів використовується система щотижневих заліків з наступним підведенням підсумків; для оцінки успішності студентів застосовується система залікових одиниць. Рейтинг студента визначається результатом множення оцінок за кожний навчальний курс на кількість залікових одиниць. Застосування рейтингу впливає на інтенсивність, ритмічність, якість навчальної роботи студентів. Рейтингова система оцінювання сприяє підвищенню ролі самостійної роботи над навчальним матеріалом, розширенню можливостей для всебічного розкриття здібностей студентів, розвитку їх творчого мислення, створенню здорової конкуренції в навчальному процесі, збільшенню рівня індивідуалізації навчання.

Наведемо критерії оцінювання роботи студентів на практичних заняттях з дисципліни "Теорія та методика музичного виховання дітей" за шкалою ECST:

А. Високий рівень. Відповідь студента відзначається повнотою викладу матеріалу без допомоги викладача. Студент володіє узагальненими знаннями з предмету, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення власних аргументованих суджень у практичній музично-педагогічній діяльності. Він має системні, дієві здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів доказу своєї думки, вирішує складні проблемні

завдання; схильний до системного аналізу та прогнозування явищ; уміє ставити та розв'язувати проблеми.

В. Високий рівень. Відповідь і завдання – повні з деякими огріхами, виконані без допомоги викладача. Студент вільно володіє вивченим матеріалом, зокрема, застосовує його на практиці; вміє аналізувати і систематизувати методичну інформацію. Використовує загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу але потребує консультації викладача.

С. Достатній рівень. Відповідь і завдання студента відзначаються неповнотою виконання без допомоги викладача. Студент може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; його знання є достатньо повними; він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних педагогічних ситуаціях. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент здатен адекватно реагувати на відповіді інших студентів, опрацювати матеріал самостійно, вміє підготувати реферат і захистити його найважливіші положення.

Д. Середній рівень. Відповідь і завдання відзначаються неповнотою виконання за консультацією викладача. Студент володіє матеріалом на початковому рівні (значна частина матеріалу засвоєна ним на репродуктивному рівні). Але з допомогою викладача він здатен відтворювати логіку наукових положень; має фрагментарні навички в роботі з підручником, науковими джерелами періодичними виданнями; має стійкі навички роботи з конспектом, може самостійно оволодіти більшою частиною навчального матеріалу та його проаналізувати, порівняти і зробити висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена.

Е. Початковий рівень. Відповідь і завдання відзначаються фрагментарністю виконання за консультацією викладача або під його керівництвом. Студент володіє навчальним матеріалом, виявляє здатність елементарно викласти думку, володіє матеріалом на рівні епізодичності; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; здатний усно відтворити окремі частини теми, але не завжди контролює свою відповідь; має фрагментарні уявлення про роботу з методичним джерелом, відсутні сформовані уміння та навички.

Х. Низький. Відповідь і завдання відзначаються епізодичністю виконання навіть під керівництвом викладача. Теоретичний зміст курсу засвоєно частково, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів з дисципліни "Теорія та методика музичного виховання дітей" за шкалою ECST:

А. Високий рівень. Студент володіє теоретичними та методологічними знаннями з галузі методики музичного виховання, високим рівнем моделювання усіх видів музично-педагогічної діяльності, вміє самостійно добирати та творчо опрацювати музично-дидактичний матеріал, оптимально добирати методи і прийоми щодо усунення недоліків в музичному розвитку дітей дошкільного віку, демонструє сформованість власних інструментально-виконавських умінь, здатність до музично-педагогічної імпровізації, творчо підходить до створення перспективного плану розвитку кожного з учасників навчального процесу, добору дидактичного та методичного матеріалу.

В. Високий рівень. Студент має міцні ґрунтовні теоретико-методичні знання і уміння, належний рівень моделювання основних видів музично-педагогічної діяльності, виконує аналітично-практичну роботу без суттєвих помилок. Виконує практичну музично-виховну роботу на достатньому професійному рівні. Доречно використовує власний музично-теоретичний і виконавський досвід. Може проаналізувати недоліки в музичному розвитку дітей дошкільного віку, знайти методичні прийоми щодо їх усунення.

С. Достатній рівень. Студент демонструє достатній теоретико-методичні знання і уміння, але у музично-педагогічній діяльності може допустити незначні неточності, які потребують корегування. Демонструє базовий рівень моделювання окремих видів музично-педагогічної діяльності. Його знання музично-методичного матеріалу в межах програми; при належному рівні педагогічного спілкування йому бракує власних висновків.

Д. Середній рівень. Студент не завжди послідовно та логічно використовує теоретико-методичні знання і уміння, тому не завжди вміє зробити аналіз своєї роботи. Демонструє задовільний рівень моделювання окремих видів музично-педагогічної діяльності. Знає основний музично-дидактичний матеріал, але не завжди вміє самостійно зробити порівняння або висновок, низький рівень сформованості власних виконавських умінь.

Е. Початковий рівень. Завдання, що виконує студент відзначається фрагментарністю, він не вміє професійно проаналізувати свою роботу без консультації викладача. Студент усвідомлює недостатній обсяг власної інформованості, застосовує запропонований викладачем спосіб отримання інформації з одного джерела; має фрагментарні уявлення про роботу з методичною літературою, демонструє розуміння отриманої інформації, робить деякі висновки з певного питання. Разом з тим у студента відсутні сформовані методичні уміння та навички, він лише може здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу.

FX. Низький. Студент здатний виконувати незначну частину музично-методичних завдань, на низькому рівні моделює окремі види музично-педагогічної діяльності, використовує обмежений теоретичний, методичний та словниковий запас з метою аналізу і використання музично-дидактичного матеріалу. Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.

Висновок. Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів є важливою умовою підвищення якості підготовки фахівців. Рейтинговий контроль знань, умінь і навичок майбутніх вихователів та музичних керівників у вищому педагогічному навчальному закладі є ефективним засобом з допомогою якого встановлюють вихідний рівень студентів, отримують інформацію про стан їх знань в процесі навчання та рівень професіоналізму.

Список використаних джерел

1. Васюк О. Організація контролю навчання студентів / О. Васюк, Н. Майданюк. – К: Вісник книжкової палати, 2009. – 50 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
3. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 628 с.

Savchenko R.

CONTROL AND EVALUATION OF EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS OF STUDENTS PEDAGOGICAL OF INSTITUTE OF HIGHER IN DISCIPLINE "THEORY AND METHOD OF MUSICAL EDUCATION OF CHILDREN"

In the article is examined pedagogical control as didactics concept, which has the tasks, stages, functions, kinds, features of application, at the evaluation of educational achievements of students – future educators and musical leaders of preschool educational establishments. in discipline "Theory and method of musical education of children". The criteria of evaluation of knowledges, abilities, skills of students after parameters, which included also an estimation professionally meaningful qualities of future specialists, are set.

Control and evaluation of educational achievements of students is an important constituent educational – an educate process in the pedagogical university of higher. It follows to understand control in the didactics of higher school as pedagogical accompaniment, supervision and verification of progress, educational-cognitive to activity of students. A control process, carried out a teacher, foresees a few stages : verification; evaluation; account. Controlling educational-cognitive activity of students, a teacher sends his efforts to the decision of next tasks: it is an exposure of quality of mastering of educational material, degree of accordance of the got abilities and skills to the aims and tasks of educational discipline; it is an exposure of difficulties in mastering of educational information and typical errors students with the aim of their correction and removal; it is determination of efficiency of organizational forms, methods and facilities of studies; it is diagnosticating of level of readiness of students to perception of new material.

Such types of control are used: colloquium, consultation test, project, course, automat, dictation, examination, test, module control. Distinguish a few types of the rating checking of work of students system: all results on the stages of current, intermediate and final control of knowledges estimated in marks and accumulate from the stage to the stage, creating rating of student; for the calculations of rating the system of weekly tests is used with the next tricking into of results; for the estimation of success of students the system of test units is used.

The criteria of evaluation of achievements of students are brought around to practical employments and in independent work.

Key words: *task control, control functions, control stages, types of control, rating control, evaluation criteria.*

Стаття надійшла до редакції 03.11.2014